

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:

1.Pf.20.322/2024/4-II.

A felperes:

felperes

felperes címe

A felperes képviselője:

Dr. Varga Tamás Ügyvédi Iroda

ügyvéd címe¹

Az alperes:

I. rendű alperes I. rendű

I. rendű alperes címe

Az I. rendű alperes képviselője:

Hellényi Ügyvédi Iroda I. rendű alperes képviselőjében

ügyvéd címe².

A per tárgya:

végrendelet érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság:

Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma:

8.P.20.680/2023/13.

A fellebbezést benyújtó fél:

felperes

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen az I. rendű alperesnek 1.000.000 (egymillió) forint másodfokú perköltséget.

A felmerült 2.500.000 (kétfmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az örökhagyónak (a továbbiakban: örökhagyó) a felperes az unokája, az I. rendű alperes az élettársa, a II. rendű alperes a testvére. A felperes apja, név¹ az örökhagyó fia.

[2] név¹ 2006-ban a vagyonát úgy próbálta egy esetleges adóhatósági eljárás következményei elől kivonni, hogy az örökhagyónak ajándékozta a tulajdonában álló helység¹, belterület helyrajzi szám⁴ hrsz., helyrajzi szám⁵ hrsz., helyrajzi szám⁷ hrsz. és

helyrajzi szám3 hrsz. alatt felvett ingatlanokon fennálló 1/1 tulajdoni illetőségét. név1 2014. március 20-án végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt.

[3] az örökhagyó 2014. szeptember 22-én végrendeletet tett, amely szerint a helység1, belterület helyrajzi szám1 hrsz. alatt felvett ingatlanát teljes egészében az I. rendű alperesre, míg a többi ingatlanát – azaz a helység1, belterület helyrajzi szám4 hrsz., helyrajzi szám5 hrsz., helyrajzi szám6 hrsz., helyrajzi szám3 hrsz. és helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett ingatlanokat – egymás között egyenlő arányban az alperesekre hagyta. Rögzítette, hogy ha a hagyatéknak van kötelező része, az a felperesé lehet és a megváltozott körülményekre tekintettel döntött így.

[4] az örökhagyó 2016. augusztus 14-én elhunyt. A közjegyző a 2017. május 16-án kelt 14018/Ü/32/2017/6. számú hagyatékátadó végzéssel az ingatlan hagyatékot a végrendelet szerint ideiglenes hatállyal az I. és II. rendű alperesnek, míg a többi hagyatéki vagyont – az örökhagyó nevén vezetett lakossági gyámhatósági számla feletti rendelkezési jogot, melynek követelése 542.802 forint, valamint egy 5.000.000 forint értékű személygépkocsit – teljes hatállyal a törvényes örökös felperesnek adta át.

[5] A felperes 2017. július 5-én pert indított az alperesek ellen, annak megállapítását kérve, hogy az örökhagyó 2014. szeptember 22-én kelt végrendelete érvénytelen. A Budapest Környéki Törvényszék a 2020. december 8-án kelt 10.P.20.561/2017/83. számú végzésével a peres eljárást felfüggesztette, tekintettel arra, hogy a felperes 2020. december 3-án újabb keresetet terjesztett elő, annak megállapítása iránt, hogy a név1 és az örökhagyó közötti, a helység1 helyrajzi szám5, helyrajzi szám4, helyrajzi szám6, helyrajzi szám3 hrsz.-ú ingatlanokra vonatkozó ajándékozási szerződés színlelt, ezért semmis.

[6] Az ajándékozási szerződések érvénytelenségének megállapítása iránti perben a felek a 2023. november 15-i tárgyaláson egyezségeket kötöttek, amelyet a bíróság a 4.P.20.468/2023/6-II. számú végzésével jóváhagyott. A szerint az alperesek hozzájárultak ahhoz, hogy a helység1 belterület helyrajzi szám4, helyrajzi szám5, helyrajzi szám6 és helyrajzi szám3 hrsz. alatti ingatlan 1/1 tulajdoni hányadára néhai név1 közbenső jogszerzése folytán 2014. március 20. napjával törvényes öröklés jogcímén a felperes tulajdonjoga az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kerüljön.

[7] A végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt folytatódó perben a felperes módosított keresetében a korábban előterjesztett elsődleges kereseti kérelmétől – amely szerint a végrendelet nem felel meg a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:17. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltételeknek, ezért érvénytelen – elállt és e körben indítványozta az eljárás megszüntetését. Másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a végrendelet akarati hiba folytán érvénytelen és erre tekintettel kérte a helység1, belterület helyrajzi szám2 hrsz. és a helység1, belterület helyrajzi szám1 hrsz. alatt felvett ingatlanokra az I. és II. rendű alperesek javára 1/2 – 1/2 tulajdoni arányban öröklés jogcímén bejegyzett tulajdonjog törlését és egyben tulajdonjogának bejegyzését 1/1 tulajdoni arányban törvényes öröklés jogcímén. Harmadlagosan – amennyiben a végrendelet érvénytelensége nem nyer bizonyítást – kérte, hogy a bíróság kötelezze az alpereseket az őt megillető kötelesrész természetben történő kiadására úgy, hogy a helység1, belterület helyrajzi szám2 hrsz. és a helység1, belterület helyrajzi szám1 hrsz. alatt felvett ingatlanok 1/3 – 1/3 tulajdoni illetőségét adja a tulajdonába és ennek bejegyzése érdekében keresse meg az Érdi Járási Hivatal Földhivatal Osztályát. Kérte az alperesek perköltségben marasztalását is.

[8] A felperes a másodlagos kereseti kérelmét a Ptk. 7:40. § (1) bekezdésének b) pontjára és 7:55. § (1) bekezdésére, a harmadlagos kereseti kérelmét pedig a Ptk. 7:86. § (4) bekezdésére alapította.

[9] Előadta, hogy ő volt az örökhagyó egyedüli vérszerinti leszármazója, mivel apja, az örökhagyó egyetlen gyermeke 2014 márciusában elhunyt. Ezt követően nagyapja fizikai és pszichés állapota folyamatosan romlott, a 2015. februári agyvérzését követően pedig cselekvőképességet kizáró gondnokság alá került. Az örökhagyó halálát követő hagyatéki eljárásban értesült a végrendeletről, amelynek érvényességét vitatta.

[10] Álláspontja szerint fontos annak vizsgálata, hogy mi történt az örökhagyóval fia 2014. márciusi halála és a végrendelet 2014. augusztusi elkészítése között, miért akarta kizárni unokáját abból az ingatlan örökségből, amely ténylegesen soha nem volt a vagyona. Az örökhagyó csak a „megváltozott körülményekkel” indokolta ezt a lépést, ezért azt kell vizsgálni, hogy lehetett-e valamilyen téves feltevés, amely az örökhagyót a végrendeleti nyilatkozata megtételére indította. 2014-ben 8 éves volt, és ugyanúgy megrázta az apja halála, mint az örökhagyót. Az apja halálát követően a céges birodalma és vagyonelemei körül „zűrös helyzet” alakult ki, amelyben az örökhagyó a felperes anyjával együtt több büntető feljelentést is tett, amelyekkel nyilván a felperes leendő hagyatékát kívánta védeni. Hangsúlyozta, hogy az anyja a helységi ingatlanokból gépjárműveket nem vitt el, ellenben meg kívánta akadályozni, hogy azokat mások elvigyék.

[11] Egy 8 éves gyermek nem bántotta meg úgy a nagyapját, hogy az örökhagyó kisemmizze őt azáltal, hogy végrendeletben másra, egy nem rokonra és egy „távoli rokonra” hagyja névli ingatlanait. Véleménye szerint az erre vezető okot, azaz téves feltevést az I. rendű alperes, a felperes anyja és a felperes anyai nagyapja nyilatkozataiból lehet megállapítani. Előbbi azt állította, hogy a felperes anyja kijelentette az örökhagyónak, hogy a felperes örökségének tekint minden ingót és ingatlant, amely kijelentés miatt az örökhagyó aggódni kezdett. Az örökhagyó a végrendeleti intézkedéssel próbálta megakadályozni, hogy halála után az alperesek az utcára kerüljenek. Ugyanakkor az örökhagyó tévesen gondolta, hogy másként nem tud gondoskodni az alperesekről, ezt a téves feltevését igazolja az is, hogy iparcsarnokokat is hagyott az alperesekre. Az anyja és anyai nagyapja is arról számolt be tanúvallomásaiban, hogy kifejezetten jó és harmonikus volt a kapcsolata az örökhagyóval. Ebben a kapcsolatban változás nem következett be, az örökhagyó mégis a körülmények változásával indokolta a kvázi kizárását az apai örökségből. Ha pedig nem volt lényeges, nyomatékos és alapos ok, akkor az örökhagyó az I. rendű alperes által elmondott téves feltevésben volt a végrendelete elkészítésekor.

[12] A felperes a harmadlagos kereseti kérelme tekintetében előadta, hogy az ideiglenes hagyatékátadó végzést 2017. május 23-án vette át, amire tekintettel az 2017. július 8-án vált jogerőssé és onnan számított 30 napon belül, azaz 2017. július 8-áig kellett megindítania a jelen pert.

[13] A kötelesrész természetben történő kiadása körében arra hivatkozott, hogy a hagyatékátadó végzés szerint a perbeli két ingatlan együttes értéke 77.600.000 forint, aminek 1/3-a kerekítve 23.515.000 forint, azaz pénzbeli térítés esetén ennyit kellene az alpereseknek részére megfizetniük. Az erre való kötelezést magára nézve azért tekintette sérelmesnek, mert az ingatlanok valós piaci értéke legalább 250.000.000 forint, amelynek csak töredéke a hagyatékátadó végzésben szereplő érték. Az alperesek tekintetében pedig azért tartotta sérelmesnek a pénzbeli térítésre kötelezést, mivel nem rendelkeznek a szükséges összeggel. A korábbi, jogerősen lezárt perben számára megítélt perköltséget sem tudták kifizetni.

[14] A felperes nem vitatta a perbeli ingatlanok hagyaték megnyíltakori értékét, az I. rendű alperes által megfizetett hagyatéki terheket, továbbá azt sem, hogy részére átadásra került az örökhagyó nevében vezetett lakossági gyámhatósági számla feletti rendelkezési jog, valamint a hagyatékban szereplő személygépkocsi.

[15] Az I. rendű alperes ellenkérelmében a felperes elsődleges kereseti kérelemtől történő elállásához hozzájárult, míg a másodlagos és a harmadlagos kereseti kérelem elutasítását indítványozta.

[16] Álláspontja szerint a végrendelet formailag érvényes és annak megtételekor az örökhagyót téves feltevés sem vezette. A lakhatási körülményekre alapított téves feltevés tekintetében arra hivatkozott, hogy nem világos, hogy az I. és II. rendű alperesek lakhatásának elvesztése és név1 halála között milyen logikai összefüggés állna fenn. Amennyiben a felperes apja nem hunyt volna el, akkor ő örökölt volna az örökhagyó után, amelytől független az a tény, hogy az I. rendű alperes az örökhagyó élettársa volt. Hivatkozott arra, hogy – a peres eljárás során meghallgatott tanúk elmondása alapján is – az örökhagyónak megromlott a kapcsolata a felperes anyjával, a felperessel pedig nem alakult ki szoros unoka-nagypapa kapcsolata, továbbá a felperes is elismerte, hogy nem nagyon tartották a kapcsolatot. Véleménye szerint nem lehet a téves feltevés alapjául tenni az örökhagyó ilyen érzését.

[17] Cáfolta, hogy az örökhagyó azt gondolta volna, csak a végrendelettel tud gondoskodni az alperesek lakhatásáról, ugyanis az örökhagyó tudott az I. rendű alperes saját lakásáról, illetve arról is, hogy a II. rendű alperes évtizedek óta Németországban él. Szerinte a végintézkedésnek érzelmi oka volt, a megváltozott körülményt pedig a felek közötti konfliktus és a nagypapa-unoka kapcsolat kialakulásának hiánya jelentette.

[18] Az I. rendű alperes nem vitatta a perbeli ingatlanok hagyaték megnyíltakori értékét, valamint a hagyatéki terheket sem.

[19] A II. rendű alperes a kereseti kérelmek teljesítését nem ellenezte és kérte, hogy a bíróság hagyja jóvá a felperessel kötött egyezségeit.

[20] A Budapest Környéki Törvényszék a 2024. március 11-én kelt és jogerőre emelkedett 8.P.20.680/2023/12/I. számú végzéssel a pert az elsődleges kereseti kérelem vonatkozásában megszüntette.

[21] Az ugyanezen a napon meghozott 12/III. sorszámú végzésével a felperes és a II. rendű alperes részegyezségét jóváhagyta. Eszerint a II. rendű alperes elismerte, hogy az örökhagyó magánvégrendelete akarati hiba folytán érvénytelen. A felek megállapodtak abban és a II. rendű alperes hozzájárult ahhoz, hogy a végrendelet érvénytelenségére tekintettel a helység1, belterület helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett ingatlan vonatkozásában a II. rendű alperes 1/2 tulajdoni hányadára törvényes öröklés címén a felperes tulajdonjoga bejegyzésre kerüljön.

[22] Az elsőfokú bíróság ítéletével a másodlagos kereseti kérelmet elutasította.

[23] Kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 7.540.977 forint összeget kötelesrész, valamint 482.600 forint összeget perköltség címén.

[24] Ezt meghaladóan a harmadlagos kereseti kérelmet elutasította.

[25] Felhívta az I. rendű alperest 145.200 forint feljegyzett eljárási illeték állam javára történő megfizetésére és megállapította, hogy a fennmaradó, feljegyzett 1.354.800 forint eljárási illetéket az állam viseli.

[26] Ítéletének indokolásában alkalmazott jogszabályként a Ptk. 7:10. §-át, a 7:12. §-át, a 7:15. §-át, a 7:16. § (1) bekezdését, a 7:17. § (1) bekezdését, a 7:25. § (1)-(3) bekezdését, a 7:26. §-át, a 7:29. § (1)-(2) bekezdését, a 7:30. §-át, a 7:37. § (1) bekezdését, a 7:40. § (1) bekezdés b) pontját, a 7:75. §-át, a 7:76. §-át, a 7:80. § (1) bekezdését, a 7:82. § (1) bekezdését, a 7:83. § (1) bekezdését és a 7:86. § (1), (3)-(4) bekezdését ismertette.

[27] Megállapította, hogy az örökhagyó törvényes örököse a felperes, aki végintézkedés hiányában törvényes öröklés címén örökölné az örökhagyó hagyatékát. A

hagyatéki vagyonba tartozik a helység1 helyrajzi szám1 hrsz. alatt felvett ingatlannak az örökhagyó nevéen álló egésze 48.800.000 forint értékben, a helység1 helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett ingatlannak az örökhagyó nevéen álló egésze 28.800.000 forint értékben, a Pénzügyi Intézetnél az örökhagyó nevéen vezetett lakossági gyámhatósági számla feletti rendelkezési jog és annak örökhagyó halálakor követelése 542.802 forint összegben, valamint a rendszám1 forgalmi rendszámú Ford Escape Hybrid típusú személygépkocsi 5.000.000 forint értékben. Nem részei a hagyatéknak azok – a korábban az örökhagyó tulajdonát képező – ingatlanok, amelyek teljes tulajdonjogát – figyelemmel a jogerősen jóváhagyott egyezségekre – a felperes törvényes öröklés címén megszerezte. A hagyatéknak tárgyainak értéke ténylegesen 83.142.802 forint volt, míg a hagyatéki terhek összege – a hagyatéki eljárás iratai alapján és a felek elismerésére is figyelemmel – összesen 691.464 forint, így a hagyatéknak tiszta értéke 82.451.338 forint.

[28] Abból indult ki, hogy kötelesrész címén a kötelesrészre jogosultat annak harmada illeti meg, ami neki – a kötelesrész alapja szerint számítva – mint törvényes örökösnek jutna, azaz jelen esetben 27.483.779 forint. A felperes a hagyatéknak tárgyaiból 19.942.802 forint értékben részesült (az örökhagyó nevéen vezetett lakossági gyámhatósági számla feletti rendelkezési jog és annak örökhagyó halálakor követelését 542.802 forint összegben; a rendszám1 forgalmi rendszámú személygépkocsit 5.000.000 forint értékben; a II. rendű alperessel kötött egyezés alapján a helység1, belterület helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett ingatlan 1/2 tulajdoni illetősége). A két összeg különbözete alapján megállapította, hogy kötelesrész címén a felperest 7.540.977 forint összeg illeti meg.

[29] Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy a másodlagos kereseti kérelem körében azt kellett vizsgálnia, hogy az örökhagyót a végrendelet megtételére valaminek a téves feltevése indította-e. A felperesnek kellett előadnia, hogy mi volt az a téves feltevés, ami miatt a nagyapja a végrendeletet megtette, egyben bizonyítania is kellett, hogy ezen feltevés téves volt, illetve, hogy a feltevés nélkül az örökhagyó a végrendeletét nem tette volna meg.

[30] A végrendelet alapján az örökhagyó a hagyatéka egy részét képező ingatlanokról úgy rendelkezett, hogy azokat az I. és a II. rendű alpereseknek kívánta juttatni, azonban a hagyatéki eljárás iratai alapján megállapítható, hogy a végrendeletben meghatározott örökrészek a teljes hagyatéknak nem merítették ki, a törvényes öröklést pedig az örökhagyó nem zárta ki.

[31] név6, tanú1 és tanú2 tanúk vallomása alapján azt állapította meg, hogy a felperes, a felperes anyja és az örökhagyó viszonya megromlott, név1 akkori élettársa és a felperes anyja között harc indult az örökhagyó fiának vagyonáért, a felperes anyja pedig valamennyi vagyontárgy, még az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapján az örökhagyó ingatlanai tekintetében is úgy viselkedett, mintha azok a felperes örökségéhez tartoznának. A tanúvallomások alapján megállapította azt is, hogy a felperes anyja és az anyai nagyapa a lezárt ingatlanból folyamatosan hordták el az ingóságokat, továbbá, hogy az örökhagyónak a felperessel sem volt szoros kapcsolata, őt nem láthatta, elhidegültek egymástól. Utóbbi körben a felperes anyja és anyai nagyapjának ellenkező tartalmú tanúvallomását nem fogadta el érdektelenségük hiánya miatt. Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy voltak megváltozott körülmények.

[32] Kiemelte, hogy – tekintettel az akarat elvire – nem utólag, a felperes által valósnak vélt körülményekkel kell kitölteni a végintézkedési rendelkezést, nem a felperesnek kell meghatározni, hogy mi lehetett a megváltozott körülmény. A végrendelet nem tartalmaz olyan kikötést, hogy az örökhagyó az I. vagy a II. rendű alperes lakhatását kívánta biztosítani, a megváltozott körülményekre történő utalást sem lehet így értelmezni. Álláspontja szerint a végrendelet tételekor fennállhatott olyan ok, ami miatt az akkor 8 éves felperesre az

örökhagyó megsértődhetett, ugyanakkor azt, hogy az örökhagyó mit érzett, az ő szubjektív érzete alapján kell megállapítani.

[33] Mindezekre figyelemmel nem tudta megállapítani, hogy a perbeli végrendelet akarati hiba folytán érvénytelen lenne, ezért a felperes másodlagos kereseti kérelmét elutasította. Megjegyezte, hogy a megtámadás relatív hatálya miatt nem releváns, hogy a II. rendű alperes és a felperes vonatkozásában a végrendelet érvénytelensége körében egyezség jött létre és a II. rendű alperes a végrendelet érvénytelenségét elismerte.

[34] A felperes és az I. rendű alperes viszonyában érvényes végrendeletre figyelemmel a felperes kötelesrészre jogosult, amely igénye az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés közlésével nyílt meg, így a kereset előterjesztéséig az öt éves elévülési idő nem telt el.

[35] Az elsőfokú bíróság szerint a felperes tévesen határozta meg a kötelesrész mértékét, különös tekintettel arra, hogy természetbeni kiadás esetén nem a hagyaték tárgyainak 1/3-a illeti meg, hanem a kötelesrész alapján öt megillető összeget kell arányosítani a természetben kiadni kért vagyontárgy értékéhez. Kötelesrész címén a felperest 7.540.977 forint összeg illeti, amely összegnek vagy a helység1, belterület helyrajzi szám1 hrsz. alatt felvett ingatlan 4/25 tulajdoni illetősége vagy pedig a helység1, belterület helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett ingatlan 13/50 tulajdoni illetősége lenne megfeleltethető.

[36] Megállapította, hogy az örökhagyó nem tett olyan rendelkezést, amely szerint a kötelesrészt természetben kell kiadni. Nem osztotta a felperes azon álláspontját, hogy mind a kötelezettre, mind pedig a jogosultra sérelmes lenne a kötelesrész természetben való kiadása. Előbbi tekintetében nem tartotta relevánsnak, hogy a hagyaték tárgyait képező ingatlanok forgalmi értéke már jóval magasabb, mint ami a hagyatékátadó végzésben megállapításra került, illetve, hogy az I. rendű alperest más perből kifolyólag milyen fizetési kötelezettség terheli a felperes felé. Az I. rendű alperes tulajdonát képezi részben a helység1-i helyrajzi szám2, valamint a helyrajzi szám1 hrsz. alatti ingatlan, amelyek eladása esetén meg tudja fizetni a kötelesrészt. Az I. rendű alperesre az lenne különösen sérelmes, ha a létrejövő közös tulajdon alapján a felperes – az ingatlan forgalmi értékére tekintettel – a közös tulajdon megszüntetése esetén, a tulajdoni illetősége alapján öt megillető kötelesrész értékénél jóval nagyobb értékhez jutna.

[37] Mindezekre figyelemmel a harmadlagos kereset körében az I. rendű alperest kötelesrész címén 7.540.977 forint összeg megfizetésére kötelezte a felperes részére, ezt meghaladóan a felperes harmadlagos kereseti kérelmét elutasította.

[38] A perköltség viselésére a pervesztesség-pernyertesség arányában kötelezte a felperest, valamint az I. rendű alperest. Megállapította, hogy a felperes 2017. július 5-én előterjesztett keresetlevelében a pertárgy értékét 233.700.000 forintban jelölte meg, ehhez képest a felperes 7.540.977 forint tekintetében lett pernyertes, így az I. rendű alperest 482.600 forint összegű ügyvédi munkadíjból álló perköltség megfizetésére kötelezte a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 3. § (2) bekezdésének a) pontja és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 81. § (1) bekezdése alapján.

[39] A felperes illetékre kiterjedő részleges költségmentességére tekintettel az előzetesen meg nem fizetett 1.500.000 forint eljárási illetékből az I. rendű alperest kötelezte – pervesztességére tekintettel – a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján 145.200 forint állam javára történő megfizetésére, míg a fennmaradó 1.354.800 forint eljárási illetéket az állam viseli.

[40] Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezett.

[41] Jogorvoslati kérelmében elsődlegesen az elsőfokú ítéletnek a másodlagos keresetet elutasító ítéleti rendelkezéseinek megváltoztatását kérte akként, hogy az ítéltábla a Ptk. 7:40. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján állapítsa meg, hogy a végrendelet akarati hiba folytán érvénytelen. Másodlagosan – amennyiben elsődleges fellebbezési kérelmének nem ad helyt – kérte, hogy kötelezze az I. rendű alperest a felperest megillető kötelesrésznek természetben történő kiadására a hagyatéki vagyon alábbi ingatlanain: vagy a helység1 helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett és 14.400.000 forint értékben meghatározott ingatlan tekintetében 13/50, vagy a helység1, helyrajzi szám1 hrsz. alatt felvett és 24.400.000 forint értékben meghatározott ingatlan tekintetében 4/25 tulajdoni hányadok szerint. Kérte továbbá az I. rendű alperes perköltség megfizetésre kötelezését.

[42] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást iratellenesen és tévesen állapította meg. Szerinte azt szükséges vizsgálni, hogy a végrendeletet megelőzően és azt követően az örökhagyó milyen nyilatkozatokat tett, miként viselkedett, illetve a végrendelet teljes tartalma, összefüggései milyen kapcsolatban állnak a végrendelettel nyilatkozataival, magatartásával. Kiemelte, hogy a Ptk. szerint csak az olyan téves feltevés releváns, amely a végrendelet idején fennállt és ami felperes személyére vonatkozhatott. E körben megismételte az elsőfokú eljárás során tett előadását arról, hogy apja halálát követően az örökhagyó és anyja milyen eljárásokat indítottak. Hivatkozott az érdi rendőrség tanúkihallgatási jegyzőkönyvére és rendőri jelentésére, amelyben az örökhagyó feljelentőként szerepel, illetve a Budaörsi Járási Ügyészség 2015. október 13-án kelt nyomozást megszüntető határozatára, amelyek tartalma álláspontja szerint bizonyítja, hogy az örökhagyó ki ellen lépett fel a hagyatéki vagyon megóvása érdekében, kit gyanúsított, hogy a vagyont megkárosítja és ebben az ügyben a felperes anyja is az örökhagyó mellett, az ő oldalán lépett fel. Álláspontja szerint az I. rendű alperes előadása is azt támasztja alá, hogy az örökhagyó a felperes anyját segítette az eljárásokban, a hagyatéki vagyon megóvásában, ami a jó viszonyt is bizonyítja. Ténykérdésnek tekintette, hogy 8 évesen nem bántotta meg úgy nagyapját, hogy az örökhagyó kisemmizze őt. Hivatkozott arra, hogy az I. rendű alperes maga mondta, hogy örökhagyó mennyire szerette őt.

[43] Ismételten azzal érvelt, hogy a téves feltevést az I. rendű alperes, a felperes anyja és az anyai nagypapa nyilatkozataiból kell és lehet megállapítani, összevetve a végrendelet intézkedéseivel. Az I. rendű alperes szerint a felperes anyja állítólag kijelentette az örökhagyónak, hogy a lányáénak tekint minden ingó és ingatlan dolgot, emiatt pedig szerinte az örökhagyó elkezdett aggódni, hogy akkor nem kap semmit utána a Németországban élő testvére és az I. rendű alperes. Ez az ok téves feltevésre, téves következtetésre vezethet egy laikus embert. Az örökhagyó a végrendeleti intézkedéssel próbálta megakadályozni, hogy az alperesek az utcára kerüljenek a halála után, így azonban pont az egyetlen vérszerinti leszármazóját fosztotta meg attól a vagyontól, amit nem is az örökhagyó, hanem a fia szerzett. Az örökhagyó tévesen gondolta, hogy másként nem tud gondoskodni az alperesekről, csak úgy, ha a felperest megfosztja apai örökségétől. Ezt a téves feltevést igazolja az is, hogy iparcsarnokokat is hagyott az alperesekre.

[44] Hangsúlyozta, hogy az anyja és anyai nagypapa is arról számolt be, hogy kifejezetten jó és harmonikus kapcsolatban voltak az örökhagyóval, találkoztak, az örökhagyó tartotta a kapcsolatot a felperessel. A kapcsolatukban változás nem történt, az örökhagyó mégis a körülmények megváltozásával indokolta a kvázi kizárását az apai örökségből.

[45] A felperes elfogadta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, amely szerint a felperest megillető kötelesrész összege 7.540.977 forint, ugyanakkor nem értett egyet a kötelesrész természetben történő kiadását elutasító indokokkal. A perbeli két ingatlan együttes értéke a 2019-es hagyatékátadó végzés szerint 77.600.000 forint, ennek kerekítve 1/10-e a felperesi illetőség, ami összességében 7.540.977 forint, azaz pénzbeli térítés esetén

ennyit kellene az I. rendű alperesnek fizetnie. A pénzbeli térítésre kötelezés a felperesre nézve azért sérelmes, mert a hagyatékátadó végzésben szereplő érték töredéke a két ingatlan valószínű piaci értékének. A felperest a mindenkori ingatlanérték egy bizonyos hányada illeti meg, azaz, ha elfogadjuk, hogy az I. rendű alperes jól járhat az értéknövekedéssel, akkor ez elfogadható a felperesnél is. Utalt arra, hogy 1/3 részben már tulajdonosa a szóban forgó két ingatlannak, így az I. rendű alperessel már tulajdonostársak. Az I. rendű alperes számára pedig azért sérelmes a pénzbeli kifizetés, mert nem rendelkezik ekkora összeggel, a korábban megítélt perköltséget sem tudta megfizetni és emiatt végrehajtási eljárás is indult ellene.

[46] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

[47] Álláspontja szerint a perbeli tényállást az elsőfokú bíróság teljeskörűen felderítette, valamennyi tanút meghallgatta, a bizonyítékokat helyesen értelmezte és azokból helytálló következtetésekre jutott.

[48] Kiemelte, hogy a végrendeletben szereplő „megváltozott körülmények” alatt az örökhagyó egyértelműen a fia elhalálozását követően a felperestől való elhidegülést, illetőleg a felperes anyjának az örökhagyóval szembeni magatartását értette, amit megerősítettek az érdektelen tanúk vallomásai is. Hangsúlyozta, hogy az örökhagyó érzelmi állapotát az örökhagyó szubjektív érzete alapján kell megállapítani, a végrendelet akarati hibájának megállapítását eredményező „téves feltevés” nem azonos azzal, hogy az örökhagyó a végrendelet megtételekor milyen érzelmi állapotban volt. Az örökhagyó a „megváltozott körülmények” alatt nem érthette azt, hogy a végrendelettel akarta biztosítani az alperesek lakhatását.

[49] Fenntartotta, hogy rendkívül sérelmes lenne számára, ha a kötelesrész kiadására természetben kerülne sor. A felperes jogtalan gazdagodását szolgálná, hogy ha a hagyaték tárgyát képező helységi, belterület helyrajzi számú hrsz.-ú ingatlan a felperes és I. rendű alperes közös tulajdonába kerülne. A jogalkotó a Ptk. 5:84. § szerinti megszüntetési módokat, mint a tulajdonjog korlátait éppen abból a célból alkotta, hogy lehetőséget teremtsen arra, hogy a rendkívül sok vitát eredményező közös tulajdoni helyzet felszámolható legyen.

[50] Álláspontja szerint az a nyilatkozat, hogy a felperes a fellebbezésében a helységi, belterület helyrajzi számú hrsz.-ú és helyrajzi számú hrsz.-ú ingatlanok tekintetében már 13/50, illetve 4/25 tulajdoni illetőség természetbeni kiadását kéri, a Pp. 373. § (1) bekezdésében rögzített keresetváltoztatási-tilalomba ütközik.

[51] A fellebbezés alaptalan.

[52] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson bírálta el. Felülbírálati jogkörét a Pp. 370. § (1) bekezdésének megfelelően a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között gyakorolta. Az elsőfokú ítéletnek nem volt fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése.

[53] A felperes elsődleges jogorvoslati kérelme az érdemi döntés megváltoztatására irányult, érvei a bizonyítás hiányosságára vonatkoztak, azok a bizonyítás okszerűségét, a tények minősítését és az elsőfokú bíróság által levont jogkövetkeztetéseket támadták [a Pp. 369. § (3) bekezdés a) és c) pontja].

[54] A Fővárosi Ítéltábla megállapítása szerint az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta, a tényállást a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta, és abból helytálló jogi következtetésre jutott, az alkalmazandó jogszabályok körét helyesen állapította meg. érdemi döntésével a másodfokú bíróság egyetértett.

[55] A végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet megalapozó tényállítás az volt, hogy a felperes és az örökhagyó között kifejezetten jó és harmonikus

kapcsolat állt fenn, egymással találkoztak, az örökhagyó tartotta a kapcsolatot a felperessel. A kapcsolatukban változás a végrendelet megtételének időpontjáig nem történt, az örökhagyó mégis a körülmények megváltozásával indokolta a felperesnek az apai örökségéből való tulajdonképpen kizárását. A végrendelet tételére az örökhagyót az a téves feltevés indította, hogy – mivel a felperes anyja kijelentette, hogy minden ingó és ingatlan vagyon a felperesé – halála esetén az élettársa (I. rendű alperes) és Németországban élő testvére (II. rendű alperes) nem kapnak semmit, lakhatásuk sem lesz biztosított.

[56] A Ptk. 7:40. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint érvénytelen a végrendeleti rendelkezés, ha az örökhagyót annak megtételére valaminek a téves feltevése vagy valamely utóbb megghiúsult várakozás indította.

[57] Akarathibából eredő érvénytelenséget eredményez tehát, ha az örökhagyót a nyilatkozata megtételére valaminek a téves feltevése indította feltéve, hogy a rendelkezést különben nem tette volna meg. A téves feltevés az örökhagyó részéről annak a téves feltételezése, hogy valamely körülmény a végrendelkezés idejében fennáll vagy nem áll fenn.

[58] A felperes a végrendelkezés indokaként jelölte meg a végrendelet azon kitételét, miszerint az örökhagyó a megváltozott körülményekre tekintettel döntött úgy, hogy a helység1, belterület helyrajzi szám1 hrsz. alatt felvett ingatlanát teljes egészében az I. rendű alperesre, míg a többi ingatlanát – azaz a helység1, belterület helyrajzi szám4 hrsz., helyrajzi szám5 hrsz., helyrajzi szám6 hrsz., helyrajzi szám3 hrsz. és helyrajzi szám2 hrsz. alatt felvett ingatlanokat – egymás között egyenlő arányban az alperesekre hagyja. A megváltozott körülményeket pedig azzal azonosította, hogy az örökhagyó vele való kapcsolata megváltozott, megromlott, a nagyapja megharagudott rá. Állította azonban, hogy ilyen változás a kapcsolatukban nem történt, a viszonyuk mindig is harmonikus volt. Állítása szerint az örökhagyó a végrendelkezés idején tévesen feltételezte azt, hogy minden vagyona a felperesé lesz és végrendelkezés nélkül az alperesek lakhatása nem lesz biztosított.

[59] A végrendelkezés indokában való tévedés a téves feltevés alapján értékelendő, az az örökhagyónak a végintézkedés idején valamely konkrét körülmény fennállására, vagy fenn nem állására vonatkozó szubjektív meggyőződése. Ennek megfelelően a perbeli végrendelet megtételének időpontjára vonatkozóan kellett vizsgálni azt, hogy az örökhagyó végrendelkezési szándéka arra irányult-e, hogy az élettársát és a testvérét tegye örökösévé a végrendeletben megjelölt vagyontárgyak vonatkozásában, a végrendelkezésre az a megváltozott körülmény indította, hogy a kapcsolata a felperessel megromlott, és a végrendelkezésnek az a feltevés volt az alapja, hogy a nélkül az alperesek lakhatása nem lenne biztosított. E vonatkozásban a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján a bizonyítás kötelezettsége a felperest terhelte, és ezek bizonyítását követően azt is bizonyítania kellett, hogy a viszony nem romlott meg és az alperesek lakhatása végrendelkezés nélkül sem lehetetlenült volna el, tehát az örökhagyót a végintézkedésre téves feltevés indította.

[60] A másodfokú bíróság a felülbírálat során abból indult ki, hogy a fellebbezési eljárásban a bizonyítás eredményének felülmérlegelése főszabály szerint csak akkor lehetséges, ha az okszerűtlen, vagyis jogszabálysértő. [Pp. 369. § (3) bekezdés *a)* pont] Szűk értelemben vett felülmérlegelésre, azaz a jogszabálysértés megállapítása nélkül a mérlegelés megváltoztatására nincs lehetőség. Az okszerűtlenség akkor állapítható meg, ha a tényállás iratellenes, hiányos vagy logikai ellentmondásokat tartalmaz, továbbá, ha a bizonyítékokból csak a fellebbezéssel támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni. Nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna.

[61] Az elsőfokú bíróság a körülmények megváltozása vonatkozásában az indítványozott bizonyítást lefolytatta, a tanúkat meghallgatta. A bizonyítékok értékelése, a felek nyilatkozataival és egymással való összevetésük alapján arra a megállapításra jutott,

hogy a felperes, a felperes anyja és az örökhagyó viszonya megromlott, név1 akkori élettársa és a felperes anyja között harc indult az örökhagyó fiának vagyonaért, a felperes anyja pedig valamennyi vagyontárgy tekintetében úgy viselkedett, mintha az a felperes öröksége lenne. Az örökhagyónak a felperessel sem volt szoros a kapcsolata, őt nem láthatta, elhidegülték egymástól. Megindokolta azt is, hogy a felperes anyja és anyai nagyapja ezzel ellenkező tartalmú vallomását érdekeltségük okán nem fogadta el.

[62] A bizonyítékértékelés okszerűtlennek, a logika szabályaival ellentétben állónak nem tekinthető. Az elsőfokú ítélet alapján az értékelő tevékenység nyomon követhető, a mérlegelésnél figyelembe vett szempontok egyértelműen feltárhatók.

[63] A felperes a fellebbezése tartalmában a bizonyítékok okszerűtlen értékelésére hivatkozott, előadása e tekintetben ugyanakkor csak arra szorítkozott, hogy az elsőfokú bíróság a tanúvallomásokat (tanú3, a felperes anyai nagyapja és tanú4, a felperes anyja vallomását) és érdi rendőrség tanúkihallgatási jegyzőkönyvét és rendőri jelentését, amelyben az örökhagyó feljelentőként szerepel, illetve a Budaörsi Járási Ügyészség 2015. október13-án kelt nyomozást megszüntető határozatát helytelenül értékelte. Ezt meghaladóan a felperes csupán megismételte az elsőfokú eljárásban már megtett, a kapcsolat megromlása és az alperesek lakhatásának ellehetetlenülése vonatkozásában általa lényegesnek ítélt tényállításait. Arra vonatkozó érvelést nem adott elő, hogy ez az előadása a vallomások, bizonyítékok milyen értékelésén alapul, az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelése miért nyilvánvalóan okszerűtlen, az elsőfokú bíróság értékelésével szemben miért a felperes anyjának és anyai nagyapjának vallomása bizonyítja a megváltozott körülmények és a téves feltevés mibenlétét, továbbá a feltevések (a kapcsolat megromlása és az alperesek lakhatásának ellehetetlenülése) téves voltát. Mindezek a hiányosságok a bizonyítékértékelés okszerűtlenségének érdemi vizsgálatát nem tették lehetővé.

[64] Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a végrendeleti akarat fogyatékoságát az akarat elv alapján kell megítélni. Ha meg is állapítható, hogy az örökhagyót nyilatkozata megtételére valaminek a téves feltevése indította, de a végrendeleti rendelkezést ennek ellenére megtette volna, az nem lesz érvénytelen. Azt, hogy a végrendeleti akarat fogyatékosága híján az örökhagyó a végrendeleti rendelkezést nem tette volna meg, illetőleg, hogy a fogyatékoság ellenére megtette volna, a végrendelkező valódi végakaratának – a végrendelet összes intézkedésének és egész tartalmának összefüggéseiben való teljes feltárása alapján történő – felderítésével lehet eldönteni.

[65] Ha a végrendelet ilyen módon értelmezett tartalma is kétséget hagyna e tekintetben, úgy a bíróságnak a per, a bizonyítás egyéb adataiból, a végintézkedés körülményeiből, különösen magának az örökhagyónak a végrendelkezésen kívül, azt megelőzően vagy azt követően tett nyilatkozataiból vagy akár ráutaló magatartásából is következtethet erre. A végrendeleti rendelkezést nem utólag, a felperes által valósnak vélt körülményekkel kell kitölteni, nem a felperes feltételezése alapján kell meghatározni, hogy mi lehetett a megváltozott körülmény. A végrendelet nem tartalmaz olyan kikötést, hogy az örökhagyó az I. vagy a II. rendű alperes lakhatását kívánta biztosítani a végrendelkezéssel, ilyen feltevés a perben sem nyert bizonyítást, azt pedig a felperes sem állította, hogy a lakhatás biztosításának szándéka lett volna a megváltozott körülmény.

[66] A felperes elfogadta az elsőfokú ítélet azon rendelkezését, amely szerint kötelesrész címén 7.540.977 forint összeg illeti meg. Másodlagos fellebbezési kérelme csupán azt célozta, hogy a kötelesrész kiadása a hagyatéki vagyon részét képező ingatlanok általa megjelölt tulajdoni hányadaiban, természetben történjen. E körben a fellebbezési érvelése, a keresetében előadottakkal egyezően az volt, hogy a pénzbeli térítésre kötelezés – eltérő okok miatt – mindkét fél számára sérelmes.

[67] E körben a fellebbezés a Pp. 373. § (1) bekezdésében rögzített keresetváltoztatási-tilalomba nem ütközik, a felperes a keresethez képest eltérő tulajdoni hányadok megjelölésével a keresetét leszállította, ami a Pp. 7. § (1) bekezdés 12. pontja szerinti keresetváltoztatást nem jelent.

[68] A Ptk. 7:86. § (3) bekezdése értelmében a kötelesrészre jogosult kötelesrészének pénzben való kiadását igényelheti. Természetben – a haszonélvezet kivételével – a kötelesrész abban az esetben igényelhető, ha ez volt az örökhagyó végintézkedéssel vagy élők között nyilvánított akarata. A (4) bekezdés szerint, ha a kötelesrész pénzben való kiadása akár a jogosultra, akár a kötelezettre sérelmes, a bíróság az összes körülmény mérlegelése alapján elrendelheti a kötelesrésznek – egészben vagy részben – természetben való kiadását.

[69] A kötelesrészi igény kötelmi jogi természetével függ össze, hogy a kötelesrészre jogosult, ha állagörökös vagy végintézkedés hiányában az volna kötelesrészének pénzben való kiadását igényelheti (BH2001. 475., BH1986. 66.). Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az örökhagyó nem tett olyan rendelkezést, amely szerint a kötelesrészt természetben kell kiadni.

[70] A felperes által előadottak alapján a másodfokú bíróság álláspontja szerint sem állapítható meg, hogy mind a kötelezettre, mind pedig a jogosultra sérelmes lenne a kötelesrész természetben való kiadása, így a Ptk. 7:86. § (4) bekezdésében írt feltételek nem állnak fenn. A természetben való kiadásra irányuló igény megalapozottságát érintően nincs jelentősége annak, hogy a hagyaték tárgyait képező ingatlanok forgalmi értéke már jóval magasabb, mint ami a hagyatékátadó végzésben megállapításra került, illetve, hogy az I. rendű alperest más perből kifolyólag már fizetési kötelezettség terheli a felperes felé. Ezek okán a pénzbeli teljesítés a felperesre nézve sérelmesnek nem tekinthető. Az I. rendű alperesnek részben tulajdonában van a helység1-i helyrajzi szám2, valamint helyrajzi szám1 hrsz. alatti ingatlan, amelyek eladása esetén meg tudja fizetni a kötelesrészt, a teljesítésre való képtelensége tehát nem állapítható meg. Helyesen emelte ki az elsőfokú bíróság, hogy az I. rendű alperesre az lenne különösen sérelmes, ha a létrejövő közös tulajdon alapján a felperes – az ingatlan forgalmi értékére tekintettel – a közös tulajdon megszüntetése esetén, a tulajdoni illetősége alapján őt megillető kötelesrész értékénél jóval nagyobb értékhez jutna.

[71] A felperes fellebbezése eredménytelen, a felperes a fellebbezési eljárásban pervesztes. A felperest a másodfokú bíróság a Pp. 364. §-a szerint irányadó Pp. 81. § (1) és (5) bekezdése, valamint 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte az I. rendű alperes részére perköltség megfizetésére. Az ügyvédi munkadíj összegét az Ükr. 3. § (2), (5) és (6) bekezdése szerint állapította meg, ennek során figyelemmel volt arra, hogy az I. rendű alperes a fellebbezési eljárásban egy három oldalas fellebbezési ellenkérelmet terjesztett elő, továbbá jogi képviselője a rövid tartamú tárgyaláson részt vett, így a pertárgyérték alapján számított perköltség összegének mérséklése volt indokolt.

[72] A felperes személyes költségmentessége folytán meg nem fizetett – az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése és a 46. § (1) bekezdése alapján számított – fellebbezési illeték az állam terhén marad.

Budapest, 2024. július 18.

Dr. Kovács Helga s.k.
a tanács elnöke

Dr. Kovács Éva s.k.
előadó bíró

dr. Ribai Csilla s.k.
bíró